

علوم قرآن پزشکی

خلاصه ای از کتاب اعجاز قرآن در بخش پزشکی، تألیف دکتر محمدعلی رضایی اصفهانی

قرآن در بیش از ۷۰۰ آیه، ماده علم را به کار برده و مسلمانان را به تفکر و تعمق در پدیده‌های طبیعت دعوت کرده است. حدود ۷۵۰ آیه به خداشناسی از راه علوم طبیعی مربوط می‌شود و در کنار این دعوت عمومی به دانش، انسان را به شاخه‌های علوم پزشکی متمایل می‌کند؛ آن جا که می‌فرماید:

«فلینظر الانسان مم خلق»: پس انسان بنگرد که از چه چیزی خلق شده است.

«افلا ينظرون الى الابل كيف خلقت»: آیا به شتر نمی‌نگرند که چگونه آفریده شده است؟

«فلینظر الانسان الى طعامه»: پس انسان به غذای خویش بنگرد.

برخی از احکام دین در قرآن فایده‌های پزشکی و بهداشتی دارند که با پیشرفت علم پزشکی بدان‌ها پی برده شده است.

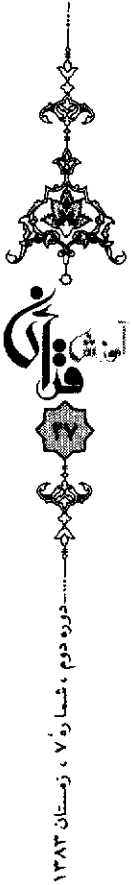
بهداشت غذایی

قرآن کریم با نزول چند دسته از آیات، اصلاح رژیم غذایی را برای بشریت آورده و احکامی در این مورد صادر کرده است:

الف - ویژگی‌های غذا

۱. غذا پاک باشد، یعنی نجس نباشد.
۲. غذا پاکیزه باشد، یعنی پلید (خییث) نباشد.
۳. حلال باشد و حرام نباشد.

از آن جا که میل به غذاهای پاک و پاکیزه ریشه در طبع انسان دارد و امری است که از درون ساختمان وجودی او ریشه می‌گیرد، بنابراین دستور اسلام به خوردن

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
مَجْلَدُ الْعِلْمِ وَالْحَقِيقَاتِ
مَجْلَدُ الْعِلْمِ وَالْحَقِيقَاتِ
مَجْلَدُ الْعِلْمِ وَالْحَقِيقَاتِ

غذاهای طیب، نوعی دستور ارشادی است نه حکم یا دستور تاسیسی.

الف) ممنوعیت غذاهای غیر بهداشتی (پلید)

خبثت به چیزی گفته می‌شود که پلید است، یعنی امور پست و فاسد و گندیده و متعفن و غیر مطبوع که طبع انسان آن را نمی‌پسندد. بر این اساس، خوردن خوراک‌های خبیث که طبیعت انسان از آن‌ها متنفر است (میوه گندیده و...)، حرام است. زیرا فساد غذا و گندیدن و کپک زدن آن‌ها به واسطه تأثیر میکروب‌ها و قارچ‌های سمی که روی آن‌ها نشسته است و آن‌ها را مسموم و آلوده می‌کند، باعث انواع بیماری‌ها از جمله سرطان و... می‌شود. همچنین خوردن نجاسات، آب بینی، فرو بردن خلط سینه، خوردن خاک، خوردن خون، مردار، گوشت، گوشت خوک و برخی از اجزای حیوان حلال گوشت، جزو غذاهای خبیثه محسوب می‌شود. و اسلام به واسطه ضررهای جبران ناپذیری که خوردن این دسته از غذاها بر جسم و روان انسان وارد می‌سازد، خوردن آن‌ها را حرام کرده است.

ب) ممنوعیت اسراف در غذا خوردن

اسراف در تغذیه به معنای پر خوری است که در قرآن نکوهش شده و جزو گناهان کبیره است و آیاتی در مذمت آن نازل شده است: از جمله انه لا یحب المرفین. زیرا عدم حب الهی دال بر مبعوضیت است.

نیازهای طبیعی بدن انسان به عناصر اصلی غذایی (مواد قندی، چربی، پروتئین و ویتامین) با توجه به سن، جنس و نوع فعالیت، برای افراد گوناگون متفاوت است و اگر تغذیه از اعتدال خارج شود، برای انسان مضر است. بنابراین قرآن به قاعده کلی منع اسراف در خوردن و آشامیدن اشاره می‌کند که امروزه در علوم پزشکی و طب پیشگیری، جایگاه ویژه‌ای دارد. متخصصان علوم پزشکی و صاحب نظران تغذیه، ضررهای پر خوری را بر شمرده‌اند:

۱. سوء هاضمه و گشاد شدن معده و بزرگ شدن شکم.
۲. بزرگ شدن معده که عارضه‌ای بسیار خطرناک

است.

۳. سوزش قلب، زیرا غذای بیش از حد نیاز مانند بار سنگینی است که بر دوش قلب گذاشته می‌شود.

۴. چاقی که خود بیماری خطرناکی است.

۵. تصلب شرائین.

۶. نقرس که یک بیماری مفصلی همراه با حملات دردناک است و افرادی بدان مبتلا می‌شوند که غذای اصلی آنان را مواد گوشتی تشکیل می‌دهد (اسراف در خوردن نوعی غذا).

۷. سنگ کلیه. افرادی که بیش تر غذای آنان را مواد گوشتی، شیر و پنیر تشکیل می‌دهد، بیش از دیگران در معرض ابتلا به سنگ کلیه قرار دارند (اسراف در خوردن نوعی غذا).

علاوه بر ضررهایی که پر خوری بر جسم می‌گذارد، عوارض روانی و روحی از جمله: سستی اراده، کودنی، میل به خواب مفرط و... را نیز باعث می‌شود.

بسیاری از متخصصان علوم پزشکی اعتقاد دارند که آیه کلوا و اشربوا ولا تسرفوا، یک دستور مهم بهداشتی است. زیرا تحقیقات نشان می‌دهند، سرچشمه بسیاری از بیماری‌ها غذاهای اضافی است که به صورت جذب نشده در بدن انسان باقی می‌مانند. حتی برخی پزشکان اعتقاد دارند، این آیه نوعی درمان سرطان یا پیشگیری از آن است.

ارائه یک قاعده‌ی کلی درباره تغذیه، یکی از مطالب عالی قرآن کریم است که نقش به‌سزایی در سلامتی انسان دارد و می‌تواند یکی از معجزات علمی قرآن محسوب شود.

ج) ممنوعیت خوردن گوشت مردار

مردار عبارت است از جسم انسان یا حیوان مرده که یا خود مرده باشد و یا بر خلاف دستور شرع کشته شده باشد.

خدا در قرآن می‌فرماید: انما حرم علیکم المیتة و... همانا او گوشت مردار را بر شما حرام کرد. آیه فوق در چهار سوره قرآن با الفاظ متفاوت تکرار شده است.

به نظر متخصصان علوم پزشکی، خون پس از مرگ

وَاللَّهُ فَخَلَقْنَا
الْبَشَرَ مِنْ عِظْمًا
وَأَنْعَمَ عَلَيْنَا
وَأَحْسَنَ الْخَالِقِينَ

جانور با توجه به ترکیبات آن (به رغم این که قبل از مرگ بهترین وسیله دفاع از بدن بود)، به محل مناسبی برای رشد میکروب‌ها تبدیل خواهد شد. در بدن مردار، پس از یک ساعت خون رسوب می‌کند و پس از سه چهار ساعت عضلات منقبض می‌شوند و به خاطر وجود اسیدها (فسفریک، فورمیک و لاکتیک) بدن خشک می‌شود. سپس حالت قلبیایی به بدن برمی‌گردد و خشک شدن بدن برطرف می‌شود و جسم به تصرف میکروب‌ها درمی‌آید. ابتدا میکروب‌های موجود در هوا و سپس میکروب‌های موجود در خون بدن شروع به تکثیر می‌کنند. در نتیجه بدن متعفن و متلاشی می‌شود. محبوس بودن خون نیز تعفن را تسریع و به تولید مثل میکروب‌ها کمک می‌کند. اما در ذبح شرعی، (سر بریدن حیوان) بریده شدن وریدها و شریان‌های بزرگ گردن باعث خروج تمام خون بدن حیوان خواهد شد و دست و پا زدن حیوان ذبح شده نیز به این امر کمک خواهد کرد.

حکمت و فلسفه حرام بودن خوردن گوشت مردار به دلیلی است که شرح دادیم. از این طریق می‌توان، به حکمت غسل مس میت و دفن میت نیز پی برد. باید اشاره کرد، این علوم فقط گوشه‌ای از حکمت‌های خداوند است که بشر از طریق پیشرفت علم توانسته است بدان‌ها دست یابد. ای بسا حکمت‌های بی‌شماری در پس پرده وجود دارند که بشر از درک آن‌ها عاجز است.

د) ممنوعیت خوردن گوشت خوک

خوک یکی از حیوانات پستاندار است که در خشکی

زندگی می‌کند و از گوشت و شیر آن استفاده می‌شود. ولی از نظر اسلام، نام این حیوان در فهرست غذاهای ممنوع قرار دارد. خدا در قرآن می‌فرماید: «انما حرم علیکم المیتة و الدم و لحم الخنزیر و...»: خداوند تنها گوشت مردار و خون و گوشت خوک و... را حرام کرده است.

علت تأکید قرآن بر این مطلب به خاطر خطرات جسمی و روحی مصرف گوشت خوک و نیز آلودگی جامعه بشری به آن است. مصرف گوشت خوک بین یهودیان نیز ممنوع است و یکی از غذاهای حرام در شریعت موسی (ع) نیز است. اما متأسفانه هنوز مصرف گوشت خوک در برخی نقاط دنیا رواج دارد.

خوک حتی نزد اروپائیان که بیش‌تر گوشت آن را می‌خورند، سمبل بی‌غیرتی است. خوک غیرت ناموسی ندارد و نقطه مقابل خروس است. جفت خود را در معرض استفاده خوک‌های نر دیگر قرار می‌دهد و از این عمل، علاوه بر آن که باک ندارد، لذت هم می‌برد و این صفت در گوشتش تأثیراتی دارد. افرادی که از این گوشت تغذیه

در تصلب شرائین در انسان دارد .
علاوه بر این ها ، خوک از خوردن
چیزهای پلید و کثیف ، مانند مدفوع خود پاک
ندارد ؛ لذا بدن خوک جایگاه انواع
میکروب هاست .

ب) بیماری هایی که تنها به علت خوردن گوشت
خوک در انسان به وجود می آیند ، عبارتند از :

- ۱ . کرم کدو : طول کرم کدو ۲ تا ۳ سانتی متر است
و در عضلات و مغز خوک وجود دارد که انسان با خوردن
گوشت و یا مغز خوک به آن مبتلا می شود . از عوارض
این بیماری ، نارسایی هایی در دستگاه گوارش است .
مرض لادری از همین کرم کدو به انسان منتقل می شود .
- ۲ . تری شینوز : طول کرم تری شینوز ۳ تا ۵ میلی متر
است . این کرم از طریق خوردن گوشت خام یا نیم پز وارد
بدن می شود و ضمن ایجاد جوش های پوستی ، در
عضلات انسان تخم گذاری می کند که باعث درد شدید
عضلات ، سختی تنفس ، ناتوانی هنگام سخن گفتن و
جویدن ، و گاهی فلج عضلات تنفسی می شود . کرم
ترشین در طول یک ماه ، پانزده هزار تخم می گذارد . در
یک کیلو گوشت خوک ممکن است ۴۰۰ میلیون نوزاد
کرم وجود داشته باشد . این کرم اولین بار در سال ۱۸۳۵
میلادی ، توسط یک انگلیسی به نام پاژت کشف شد .
تری شینوز می تواند به قلب نفوذ کند و باعث سکت های
قلبی شود . پختن گوشت هم این کرم را نابود نمی کند .
- ۳ . بوتولیسیم : گوشت خوک ثقیل الهضم است و
معهده را به زحمت می اندازد و باعث بوتولیسیم می شوند .

ه) ممنوعیت نوشیدن شراب (خمر)

«خمر» به معنای پوشش است و به هر چیزی که چیز دیگر را
پوشاند و مخفی کند ، «خمار» گویند . در شریعت به هر مسکر
(مست کننده) خمر گویند ؛ خواه از انگور ، خرما ، کشمش یا هر
مشروب الکلی دیگری باشد . استعمال و آزه خمر برای این
مایعات مسکر به این علت است که آن ها روی عقل پرده ای
می افکنند و نمی گذارند ، بدر از خوب و زشت را از زیاتمیز

پس انسان به غذای خویش بنگرد

می کنند ، همان صفات و اخلاق
رذیله را حاصل می کنند . در حالی که
غیرت نسبت به دین و ناموس از صفات انبیا و
ائم طاهرین و مؤمنین است .
علاوه بر این ضررهای روانی و اخلاقی که از خوردن
گوشت خوک حاصل می شود ، دو دسته بیماری را سبب
می شود :

الف) بیماری هایی که از جمله عوامل ابتلا به آن ها
گوشت خوک است ؛ مانند :

- ۱ . اسهال خونی : در گوشت خوک انگل هایی به نام
بالانتن دیوم زندگی می کنند که از اهم منابع انتشار این
بیماری در سرتاسر جهان است .
- ۲ . انتامیب هیستولیتیک : که انسان را به اسهال آمیبی
مبتلا می سازد و خوک نقش ناقل این میکروب به انسان را
ایفا می کند .

۳ . بیماری شبه باد سرخ : نوعی بیماری است که
خوک به آن مبتلا می شود و به گروه خاصی از انسان ها ،
از قبیل قصاب ها و دباغ ها انتقال می یابد . در انسان به
صورت لکه های سرخ و دردناک ، توام با سوزش شدید
روی دست ظاهر می شود .

۴ . تصلب شرائین : میزان چربی و اسیداوریک در
گوشت خوک بسیار زیاد است و خوردن آن ، نقش مهمی

دهد. بدین دلیل، نوشیدن آن حرام است. اولین کسی که به وجود ماده‌ای در خمر پی برد که سریع التبخیر است و بصیرت را از انسان دور می‌کند، جابرین حیان، در قرن دوم هجری بود.

اثرات مضر نوشیدن مشروبات الکلی

۱. عقل، عالی‌ترین موهبت الهی به انسان است و اندیشه، امتیاز انسان به سایر حیوانات است. هنگامی که شراب انسان رامست می‌کند، عقل را زایل می‌سازد، او را از حوزه انسانیت خارج می‌سازد و به یک حیوان تبدیل می‌کند.

۲. اگر دولت‌ها ضمانت کنند که درب نیمی از میخانه‌ها را ببندند، می‌توان ضمانت کرد، دیگر به نیمی از بیمارستان‌ها و تیمارستان‌ها نیاز نداریم.

۳. مانع یاد خدا و نماز است.

۴. در شخص الکلی عاطفه خانوادگی و محبت نسبت به زن و فرزند ضعیف می‌شود.

الکل با سرعت شگفت‌انگیزی از طریق بافت‌های مخاطی دهان و معده و ریه جذب و وارد خون می‌شود.

پس از ورود الکل به معده، با توجه به نسبت آب موجود در آن، در تمام بافت‌های بدن توزیع می‌شود. اگر زن باردار مقداری مشروب الکلی مصرف کند، مقداری از الکل به جنینش می‌رسد و تقریباً روی مغز اثر می‌گذارد.

۵ تا ۱۰ درصد الکل مصرف شده، بدون هیچ‌گونه تبدیلی به وسیله کلیه و ریه دفع و بقیه در معرض اکسید شدن در کبد قرار می‌گیرد و به گاز دی‌اکسیدکربن (CO_2) و آب و انرژی تبدیل می‌شود. میزان واحد کالری به دست آمده از یک گرم الکل ۷ کالری است که باعث بی‌میلی به غذا می‌شود. در نتیجه، شخص دچار کمبود مواد غذایی در بدن می‌شود. مصرف زیاد الکل

یا در واقع مشروبات الکلی، باعث گیجی و مستی می‌شود و عضوی که بیش از همه تأثیر می‌پذیرد، مغز است و قدرت عکس‌العمل مغز به شدت کاهش می‌یابد. در چنین شرایطی، انسان در معرض خطراتی

مثل: تصادف، سقوط، اغما و مرگ در اثر تنگی نفس قرار می‌گیرد.

اثرات مضر نوشیدن مشروبات الکلی از نظر پزشکی

عبارتند از:

۱. ابتلا به بیماری‌های عصبی، گوارشی، قلبی، خونی و روانی، به دلیل اعتیاد به الکل.

۲. اختلال در کار تعدادی از اعصاب که باعث ضعف عضلات، لرزش اندام‌ها و درد در ناحیه دست و پامی شود.

۳. اختلال در یک عصب که با توجه به نوع عصب ممکن است به صورت فلج عصب صورت یا چشم باشد.

۴. التهاب مری، استفراغ شدید خونی و سرطان مری.

۵. التهاب حاد و مزمن معده، زخم معده و سرطان معده. ۹۰ درصد مبتلایان به سرطان معده از معتادان به

مشروبات الکلی هستند.

۶. نارسایی‌های فراوان مربوط به کبد و لوزالمعده.

۷. کاهش پروتئین در بدن.

۸. ضعف ماهیچه‌های قلب. مصرف مشروبات الکلی باعث چاقی و افزایش چربی خون می‌شود.

۹. کاهش آهن خون، اسیدکولیک، و ویتامین B_{12} در خون.

۱۰. کاهش گلبول‌های قرمز خون و در نتیجه، زرد شدن پوست بدن.

۱۱. هذیان‌گویی، رعشه و هیجان‌زدگی.

۱۲. ابتلا به جنون کورساکوف که عبارت است از ضعف‌ذکره، هذیان‌گویی، التهاب پایانه عصبی و از بین رفتن قدرت تشخیص و شناخت.

۱۳. اختلال در فعالیت‌های مغزی، ناتوانی در کنترل عواطف و از دست دادن قدرت تفکر.

جلوگیری از نوشیدن شراب و حکم به پلید بودن آن، یکی از معجزات علمی قرآن کریم است؛ چرا

که در شرایطی این احکام صادر شد که بشریت با علاقه و اشتها به شراب‌خواری روی آورده بود و از

ضررهای بهداشتی آن اطلاع چندانی نداشت. در حقیقت، این ممنوعیت یکی از خدمات دین اسلام به

بشریت بوده است. امروزه علوم پزشکی ضررهای بی‌شماری را برای نوشیدن مشروبات الکلی مطرح

کرده‌اند که در جایگاه خود باید بررسی شوند.

